

Ashab-I Kehf'in İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi ve Afşin'in Tanıtımında Kullanılabilirliği

Evaluation Of Ashab Al-Kahf Terms Of Faith Tourism and Presentation of Afşin Availability

Rüştü ILGAR*

Öz

Dünyada inanç turizm sektörü 400 milyon insana hitap eden ve 19 milyar dolarlık sermayeyi içeren hızlıca gelişen ve büyüyen bir turizmin koludur. Bu pazarda en büyük payı 5.5 milyon dolarlık pay ile Suudi Arabistan almaktadır. Bacasız sanayi sıcak para sektöründe Türkiye bu pazardan daha çok pay alabilir. Zaten Dünya genelinde 33'den fazla Ashab-ı Kehf'in yaşandığına inanılan mağara bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi Türkiye'dedir. Yapılan araştırmanın sonucunda Ashab-ı Kehf olayı sadece Müslüman aleminde değil, Hristiyan, Hindu inanç sisteminde de yer alır. Dünyadaki Müslüman ve Hristiyanlık inancına sahip toplam (4 milyar) nüfus düşünüldüğünde büyük bir kitleye hitap eden Ashab-ı Kehf mağarası günümüzde istenilen düzeyde turizmden pay almadığı görülmüştür.

Bu araştırma inanç turizmi kapsamında halk arasında "Yedi Uyurlar" olarak da bilinen Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde yer alan mağara ile ilgilidir. İnanç turizm açısından önemli olan Ashab-ı Kehf mağarası Afşin'in tanıtım unsuru olarak daha iyi nasıl yararlanabileceği konusu incelenerek önerilerde bulunulmuştur. Çalışmada veri toplama tekniği olarak ana kaynaklar kullanılmıştır. Konuyla ilgili yapılmış çalışmalara değinilerek mağaranın durumu hakkında bilgi alınmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda Ashab-ı Kehf olayı sadece Müslüman aleminde değil,

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı, 17100, Çanakkale, ilar@mail.com, 0000-0002-4981-7324

Hristiyan, Hindu inanç sisteminde de yer alır. Kur'an-ı Kerim'den edinilen bilgiler çerçevesinde değerlendirildiğinde yaşanmış bir olay olduğu ve bir efsane olmaktan daha öte bir anlam ifade ettiği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Afsin, Ashab-ı Kehf, İnanç turizm, Tanıtım

Abstract

The industry of religious tourism is a 19 billion-dollar branch of tourism developing and growing fast and addressing 400 million people in the worldwide. The biggest share in this market belongs to Saudi Arabia with 5.5 million dollars. Turkey may have more share in this market in the hot money service industry. There are over 33 caves in which Ashab-ı Kehf occurred around the world. Four of them are located in Turkey. As a result of the research, the Ashab Al-Kahf incident takes place not only in the Muslim world, but also in the Christian and Hindu belief system. Considering the total 4 billion population of Muslims and Christians in the world, it is seen that Ashab Al-Kahf Cave which appeals to a large audience does not get a share from tourism at the desired level at the nowadays.

This study deals with the cave which it is also known as “Seven Sleepers” in the society, is located in the town of Afsin in Kahramanmaraş. Ashab Al-Kahf cave which is important in terms of belief tourism, subject how to better utilize it as a promotional element has been made the suggestions by investigated. Main data sources were collected technique in the study. Information about the state of the cave has been tried to be received by referring to the studies about the subject. As a result of the research, the Ashab Al-Kahf incident takes place not only in the Muslim world, but also in the Christian and Hindu belief system. It can be said that parable of Ashab Al-Kahf is a lived event in the direction of the information obtained from the Quran and it makes more sense than being a legend.

Keywords: Afsin, Ashab Al-Kahf, Belief Tourism, Presentations

Giriş:

Bilişsel konulara ilgi duyan bilim insanları, insanların doğuştan itibaren beyinlerinde ve içgüdüsel olarak bir yaratıcının varlığını kabul etmektedirler. İnsanlığın yaşam çizgisinde akıl kuramının evrilmesiyle inanç sisteminde sorgulama ve somut dayanak aramaya yönelimler oluşmuştur. Sonuç olarak içsel sorgulamalar ve arayışlar insanı bir yaratıcının varlığını kabul etmeye zorladı. Bu durum doğal olarak bir dine inanma ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Sorgulamalar önceki insanların inançlarındaki tatminsizler ve inancın getirdiği sorumluluklardan kaçmak adına algıları ve arzuları doğrultusunda çok farklı din ve inanç grupları oluşmuştur. Hatta inanmadıklarını belirtenler bile inançsızlığa inanmak zorunda kalarak bir paradox içine girmişlerdir. Ortaya çıkan inanç grupları içsel huzur için kutsal kabul edilen değerlere yönelimi de arttırmıştır. Böylece kutsal kabul edilen olaylar ve olguların yaşadığı mekânlara kitlesel hareketler beraberinde gelişti. İşte bu eğilimler “inanç turizmini” ortaya çıkarmıştır. Dünya nüfusunun yaklaşık 2,5 milyarı Hristiyan, 1,5 milyarı Müslüman, 14 milyonu Yahudi ve 3 milyar Hindu ve 19 farklı inanca sahiptir. İnanç turizm sektörünün ön plana çıkması nedeniyle Dünya İnanç Turizm Örgütü (WRTA) oluşturulmuştur (Köroğlu ve diğ., 2017).

Ashab-ı Kehf Kuran'da açık ve net bir şekilde verilmiş olması bu hikâyenin efsaneden daha öteye giden bir olay olduğu ön plana çıkmaktadır. Kehf suresi Kur'an'ın 18. suresidir. Sure 110 ayetten oluşur (Kur'an, Kehf Suresi, 9-26. ayetler, Yazır, 2009). Bu olayın gerçekliği insanlık tarihinde farklı coğrafyalarda ve dinlerde de dile getirildiği için yaşanmış olma olasılığı güçlendirmektedir. Ancak bunu sorgulamak günümüz dünyasındaki akla ve bilime ters düşebilir. Ancak günümüz bilim insanları yaşamı kesintiye uğratarak tekrar devam ettirebilme olasılığı üzerinde çalışmaktadırlar. Hatta 12 Ocak 1967 James Bedford, ciğerlerine sıçrayan kanser nedeniyle gönüllü dondurulmuş ilk insan olma unvanına sahiptir. -196 0C derecedeki sıvı nitrojenli cryo tüpü içindeki 50 yıldır beklemektedir. Günümüzde dondurulmuş insan sayısı 250'den fazladır. Bilimsel olarak ölü kabul edilmemekle birlikte bu insanların hayata dönme ihtimalleri tartışılmaktadır. Dolayısıyla belli süreliğine yaşamı kesintiye uğratarak yeniden devam ettirme olasılığı bilim dünyasını meşgul etmektedir. Ancak bu çalışma Ashab-ı Kehf'in yaşanıp yaşanmadığını tartışmaktan ziyade İnanç turizmi açısından kullanılabilirliğinden ibarettir. Özellikle inanç turizminde son 40 yıllık süreçte büyük gelişmeler görülmüştür. En fazla rağbet 80'li yıllarda olmuştur. Batıda bu pay 1994'ten 2005'e kadar 4,5 milyon katılımcıdan 14,8 milyon katılımcıya yükselmiştir (Wright, 2006:9). Ekonomik açıdan hızla gelişen inanç turizminin pazar payı seyahat ve konaklama sektörüne önemli katkılar sunmuştur. Büyük turizm firmaları, seyahat işletmeleri, konaklama tesisleri, kongre fuar organizatörleri, hac ve umre organizatörleri edindikleri ekonomik gelirler ile sektörde ön plana çıkmaktadır. Bu pazarda en büyük payı 5.5 milyon (TÜRSAB, 2014) Suudi Arabistan almaktadır. Dini turizm pazarlamasının bölgesel gelişimini amaçlayan kültürel ve dini gezi yerleri oldukça ön plana çıkmaktadır (Wang and all 2020). Örneğin dini turizmi teşvik etmek için Kudüs'ü ziyaret edenlere Kudüs belediyesince Kudüs hacısı sertifikası verilmektedir (İlgar, 2015). Nitekim bu coğrafi bölge dünya nüfusunun yaklaşık % 5'ini oluşturan 389 milyon insan dünya ekonomisinin % 3'üne tekabül eden 2.4 trilyon dolar hareketlilik ile yılda turizme katkı sunmaktadır (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü,

UNWTO, 2019). Bu yüzden turizm işletmeleri, oldukça güçlü inanç turizm pazarında zaman kaybetmeden nakit paraya dönüştürülebilir yatırım olarak kullanılmalıdır (Karaman ve Usta 2006:473). İnanç turizm sektörü 400 milyon insana hitap eden ve 19 milyar dolarlık sermayeyi içeren hızlıca gelişen turizmin koludur. Tur şirketleri de artık turlarının kapsamında inanç turizm açısından önemli alanlara yer veriyor hale gelmiştir. Dünya üzerinde gelişen gayrisafi milli hasıla, modern yaşamda bunalan insanların yen arayışlara girmesi inanç turizminde konu olan lokasyonlara ilginin artmasına neden olmuştur (<http://www.religioustravelassociation.com>, Erişim tarihi: 04.03.2017). Türkiye bu küresel pazardan pay almak için planlamalar yapmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na hazırlanan ve Yüksek Planlama Kurulu'na 28.2.2007 tarih ve 07/4 sayılı karar ile kabul edilen Türkiye Turizm Stratejisi (2023) planında Türkiye 2023'te 63 milyon turist, 86 milyar dolar turizm geliri ve dünyanın beşinci büyük turizm ülkesi olmayı hedeflemektedir (Altınoluk, 2008).

Araştırmadaki Amaç ve Yöntem:

Bu çalışma inanç turizmi açısından Hıristiyanlar ve Müslümanlar için önem arz eden Ashab-ı Kehf konu edilmiştir. Ashab-ı Kehf'i konu edinen en eski yazıt eski Hindistan'da Sanskritçe yazılmış Mahabharata'da konu edilmiştir. Hint kutsal kitaplarından Mahabharata 7 kişinin, peşlerinde 1 köpek ile nefsin isteklerini kırmak için yaşama ve dünyaya yüz çevirdiklerinden bahsedilmektedir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/ashab-i-kehf>). Hıristiyanlıkta benzer 7 kişinin II. Theodosios'tan ve imparator Decius zamanına kadar (250) uykuda kaldıkları iddia edilmiştir. Bu gün Ortodoks ve Katolik kiliseleri olayı yâd ederler. Ancak olay değil tarihleri üzerinde tartışmalar çıkmış buna ilk karşı çıkan da Baronius olmuştur (1607). Protestanlığın yükselişi ve Roma Katolik kilisesinin olayı insanları etkilemeye yönelik bir algı olduğunu belirtmesi üzerine bu klişe ve öğretilerinde itibarsızlaşma oluştu (Johnsanidopoulos, 2009).

Çalışmada veri toplama tekniği olarak derleme içerikli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Konu ile ilgili yapılmış çalışmalar değerlendirilmiş, mağaranın durumu hakkında bilgi alınmaya çalışılmıştır. Afşin'in tanıtımı için Kehf Külliyesi tanıtım unsuru olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda Ashab-ı Kehf Külliyesinin mevcut durumu ve gelecekte bu külliyenin bir tanıtım unsuru olarak nasıl daha iyi yararlanabileceği konusu araştırılarak önerilerde bulunulmuştur. Dünyada gelişme gösteren inanç turizmi kapsamında Kahramanmaraş ilinin Afşin ilçesinde bulunan Ashabı Kehf Külliyesinin varlığının Afşin'in tanıtımında kullanılabilirliği amaçlanmıştır.

Ashab-ı Kehf Olgusu ve Afşin Mağarasının Konumu:

Gerek İslam, gerekse Hıristiyanlar ve gerekse Hinduizm'de yer alan Ashab-ı Kehf olayında 7 kişi ve 1 köpekten oluşan ve bir mağarada geçen uzun yılları kapsayan söylence bir inanç sistemi olarak bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devleti'ndeki Pew Araştırma Merkezinin Din Forumunun 2020 yılında yaptığı araştırmada dünyanın en büyük inanç gurubunu 2,382 milyar inanan ile Hristiyanların oluşturduğu, bunu 1,907 milyar inanan ile Müslümanların izlediği belirtilmiştir. En büyük inanç gruplarını içine alan Ashab-ı Kehf olayı yaklaşık 4 milyarın üstünde kişiye hitap etmektedir (Pew Research Center, 2020). Dünyanın çeşitli yerlerinde Ashab-ı Kehf'in yaşandığı inanılan şehir veya sığındığı mağara olma olasılığı güçlü lokasyonlar vardır (Şenesen, 2002). Dünya genelinde 33'den fazla mağara Ashab-ı Kehf'in yaşandığı yer olduğunu

iddia eden yer bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi Türkiye'de yer almaktadır. Bunlardan üç tanesi mağara, bir tanesi mezarlıktır. Bunlar İzmir-Selçuk (Efes), Kahramanmaraş ili Afşin ilçesi, Mersin ili Tarsus ilçesi ve Diyarbakır ili Lice ilçesi Derkam Köyünde yer almaktadır (Çetin ve Kaymaz, 2013). Ancak en güçlü lokasyon Selçuk (Efes) ön plana çıkmaktadır. Ashab-ı Khef'in nerde yaşadıklarına, kaç kişi olduklarına ve isimlerine ilişkin çeşitli söylentiler olmakla birlikte bu konuda somut bir sonuç yoktur. Dünya genelinde yaşandığı kanısı en plana çıkan mağaralar şunlardır:

Tablo 1. Ashab-ı Khef'in Yaşadığına İnanılan Bazı Yerler

ÜLKE	ŞEHİR/İLÇE	Konumu
Çin/ Doğu Türkistan	Turpan	Tuyoq
Ürdün	Amman	Rajib (Raqeem) Köyü
Tunus	Chenini	Augustine of Hippo Berberi Köyü yakını
Cezayir	Qatian Dağı	N'Gaous Köyü
Suriye	El Nabk	Deir Mar Musa El-Habashi
Azerbaycan	Nahçıvan	İnan dağı
İspanya	Cordoba	Cinanu'l verd
Afganistan	Kabil	Maymana
Mısır	Kahire -Fustat	Mokattam Tepesi
Türkiye	İzmir, Efes	Eshab-ı Khef Mağarası
Türkiye	Mersin (Tarsus)	Dedeler Köyü
Türkiye	Kahramanmaraş (Afşin)	Afşin
Türkiye	Diyarbakır (Lice)	Derkam Köyü

Etimolojik olarak incelendiğinde Ashab-ı Khef terimsel olarak Arapça iki kelimeden oluşan bir kavramdır. Ashab arkadaşlar, sahipler anlamına gelirken, kehf; oyuk, in, mağara anlamında kullanılmaktadır. İsa'nın havarilerinden Aziz Paulus M.S. 67 yılında Efes kentine gelerek Hıristiyanlığı yaymak için mücadele etmiştir. Roma Kralı Decius Hristiyanları yakalayıp yaşamlarını sonlandırmak istedi. Efesos valisinin taleplerini kabul etmeyerek Hıristiyanlığın ilk inananlarından olan yedi asil gencin eziyetlerden kaçmak için yanlarındaki köpeklerini alıp bir mağaraya sığındılar. Hristiyanlık karşıtları mağaranın önüne duvar inşa ederek açıklıktan öldürmelerini istediler. Bu sırada Hristiyan bir şahıs yaşananları anlatan bilgilendirme içeren bakır levhayı içine attı. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra, 410 veya 448 yılında uyandılar. Mağarada uyuyan yedi kişi sadece bir gece uyduklarını düşündüler. Aralarından Yemliha'yı yiyecek bir şeyler alması için şehre gönderirler. Giderken şehirdeki kapılarındaki haç işaretlerini görünce inanamadı. Elinde tedavülden kalkmış İmparator Decius'un resminin bulunduğu gümüş sikke ile alışveriş yapmak isteyen bu genç alışveriş yapmak istediği fırıncı tarafından hayret ile karşılandı. Define sahibi olduğunu düşündü ve askerlere şikâyet etti. Yetkililer bu ilginç olayı tanık olması için İmparator II. Teodosius'u şehre davet ettiler. Böylece olay açığa çıkmış oldu. Yedi uyurlar Hristiyanlarca aziz olarak inanılır. Gençler bir sonbahar günü (27 Temmuz, 3 Ağustos veya 22 Ekim)

uyanırlar. Şuan ki durumunu bilmemekle beraber daha önce 27 Temmuz'da Latin kiliselerince kutlanırdı. Ortodoks kilisesine göre 3 Ağustos'ta mağaraya sığınmışlar, 22 Ekim'de de uyanmışlardır. Bu günlerde dini törenler yapılır ve yortular arasında yer alır (Afşin Belediyesi, 2012). Yedi uyurlar Yemliha, Misliha, Mekselina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş ve Kefestatayuş isimleriyle bilinen inançlı yedi genç ile köpekleri Kıt-mir'i ifade eder (<http://www.afsin.bel.tr/eshab-i-kehf-tarihi/>). Ancak Kur'anı Kerimde Ashâb-ı Kehf Kıssasının sonunda, mağara arkadaşları konusunda münakaşa edilmemesi ve Kur'ân dışı kaynaktan bilgi arayışına girilmemesi emriyle son bulmaktadır (Şentürk, 2012).

Halk arasında Yedi Uyurlar olarak bilinen mağara Afşin ilçesinin 8 km batısında bulunmaktadır. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde yer alan Ashab-ı Kehf Külliyesi Kehf Süresi'nde anlatılan mağara olduğu düşünülmektedir. Afşin'deki Ashab-ı Kehf Külliyesi Antik Çağ'dan beri kutsal sayılan Ashab-ı Kehf veya Eshabül-Kehf adıyla bilinen mağaranın önüne yapılmıştır. Ashab-ı Kehf mağarası Bizans döneminde olduğu gibi büyük Selçukluların fethinden günümüze kadar süreçte Hristiyanlar ve Müslümanlar tarafından kutsal bir mekân olduğuna inanılarak önemli bir ziyaret merkezi olmuştur. Ashab-ı Kehf'e gelen ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için Anadolu Selçuklularının Maraş valisi Nusretüddin Hasan Bey tarafından 1215-1235 yılları arasında ribat, cami ve handan oluşan külliye yaptırmıştır. Dulkadir Beyliği Hükümdarı Alauddevle Bey tarafından medrese ve babası Süleyman Bey tarafından buk'a inşa edilerek Ashab-ı Kehf Külliye genişletilmiş ancak buk'a günümüze kadar gelmemiştir. Alauddevle Bey'in hanımı Şems Hatun tarafından ise bir mescit (Kadınlar Mescidi) inşa ettirmiştir. Ashab-ı Kehf Külliyesine son ilave 1531 yılında Osmanlı devleti döneminde inşa edilen Paşa Çardağı ile olmuştur. Ashab-ı Kehf Külliyesi tarihi dönemlerde önemli bir ziyaretgâh olmasının yanı sıra çevrenin önemli bilim ve kültür merkezi olmuştur (Özkarcı, 2007:630-633). Ashab-ı Kehf Külliyesi kutsal mağara ve onun önündeki ibadet yeri olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Ashab-ı Kehf Mağarasının tavanı düz ve yere batmış gibi olduğundan alçaktır. Mağaranın batı yönünde uç tarafında bir pınar bulunmaktadır. Yerel halk arasında bu pınara zemzem suyu da denmektedir. Mağaradaki pınar, tavandan damlayan suların zeminde bulunan çukurda birikmesi sonucu oluşmaktadır. Mağaradaki su aynı zamanda soğuk ve temiz bir içme suyudur. Mağaranın dikdörtgen şeklinde olan kısmı ön bölgede yer almaktadır.

Şekil 1. Afşin Ashab-ı Kefh Külliyesinden bir görünüm.

<http://www.afsin.bel.tr/album/eshabikehf/files/assets/basic-html/index.html#1>
(Erişim Tarihi 20.04.2017)

Mağaranın içi oldukça geniş ve insanın yaşamasına elverişli koşullar içerir. Mağaranın içerisinde küf veya nem kokusu yoktur, kuru ve ferah bir hava mevcuttur. Mağaranın önünde bulunan dikdörtgen şeklindeki bölgeden ibadet yerine giriş bulunmaktadır. İbadet yeri olan mescit Bizans döneminde inşa edilmiştir (Sümer, 1989:47).

Şekil 2. Ashab-ı Kefh Mağarasından bir görünüm.

<http://www.afsin.bel.tr/album/eshabikehf/files/assets/basic-html/index.html#1>
(Erişim Tarihi 03.05.2017)

Afşin Belediyesi'nin 2009-2010 bülteninde Ashab-1 Kehf Külliyesi'nin dünyaya tanıtılması gerektiğinden söz edilmiştir. Kahramanmaraş Turizm Stratejisi (2012-2015) incelendiğinde Ashab-1 Kehf külliyesinin şehir tanıtımında yer aldığı görülmüştür. Külliye'nin tanıtımı için tüm resmi yazışmalarda Afşin Belediyesi logosunun altına 'Ashab-1 Kehf Şehri' sloganına yer verilmiştir. Bununla beraber sosyal, sportif ve kültürel alanlarda düzenlenen belediyenin organize ettiği tüm faaliyetlere Ashab-1 Kehf adı da bulunmaktadır (Afşin Belediyesi 2009-2010 Bülteni, 2013). Ashab-1 Kehf Külliyesi için Afşin Belediye Başkanlığı tarafından her yıl düzenli olarak tanıtım amaçlı festival düzenlenmektedir. Afşin Belediyesi Ashab-1 Kehf isimlerinden birisini yeni doğan çocuğuna isim olarak veren ailelere Belediye Meclisi kararı ile altın ve madalya ödülleri vermektedir. Bu uygulamaların dışında Afşin Belediyesi tarafından her yıl düzenli olarak yapılan "Geleneksel Yemliha Yürüyüşü" külliye'nin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı için gerçekleştirilen faaliyetlerdendir. Tanıtım panoları ve katılım fuarları için üç dilde hazırlanan broşürler ilçe tanıtımı için önemli bir etkinliktir. İstanbul Miniatürk alanına Ashab-1 Kehf Külliyesi'nin minyatürünün yerleştirilmesi kararı da bu tanıtım çalışmalarının bir sonucudur (www.yesilafsin.com erişim tarihi 17.04.2017). Ashab-1 Kehf'in bütün dünyaya tanıtımı amaçlı "Ashab-1 Kehf Külliyesi, Çevresinin Koruması ve Yaşatma Derneği" kurulmuştur. Dernek Ashab-1 Kehf Külliyesi'nin tanıtımı için sanal alemde web sayfası düzenleyerek tanıtım faaliyetlerini oldukça geniş bir kitlelere yaymaya ve tanıtmaya çalışmaktadır.

Sonuç ve Öneriler:

Dünya nüfusunun yaklaşık 2,5 milyarı Hristiyan, 1,5 milyarı Müslüman, 14 milyonu Yahudi ve 3 milyar Hindu ve 19 farklı inanca sahiptir. İnanç turizm sektörü 400 milyon insana hitap eden ve 19 milyar dolarlık sermayeyi içeren hızlıca gelişen ve büyüyen bir turizmin koludur. Bu pazarda en büyük payı 5.5 milyon dolarlık (TÜRSAB, 2014) Suudi Arabistan almaktadır. Bacasız sanayi sıcak para sektöründe Türkiye bu pazardan daha çok pay alabilir. Ashab-ı Khef inanç turizm kapsamında iç turizm ve dış turizme hitap edebilecek şekilde kullanılabilir. Çünkü her dinde benzer kıssa bulunmaktadır. Yani tıpkı her dinde bayanların örtüsü gibi, Ashab-ı Khef söylencesi de yer almaktadır. Bu olayın gerçekleşip gerçekleşmediğini farklı coğrafyalarda ve dinlerde de dile getirildiği için yaşanmış olma olasılığını güçlendirmektedir. Çünkü kutsal kitapta yer alan "Biz her millete bir peygamber gönderdik" (Nahl, 16/36) ifadesi ile Yaratıcı belki de diğer dinler de de bu örnek olayı ifade etmiş olabilir. Zaten Dünya genelinde 33'den fazla Ashab-ı Khef'in yaşandığı mağara bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi Türkiye'dedir. Bu olayın gerçekleşip gerçekleşmediğini, bu olayın nasıl nerede ve ne şekilde kimler ile olduğunu sorgulamak yerine (Kuran'da yer alan Ashab-ı Khef'in sonunda, mağara arkadaşları konusunda münakaşa edilmemesi salık verilmektedir) bu olaydan ülke olarak nasıl kazanım sağlarız eksenli çalışmalar yürütülmesi yararlı olacaktır.

Türkiye'de Kahramanmaraş'ın Afsin ilçesinde yer alan Ashab-ı Khef Külliyesi dini günler dışında çok fazla ziyaret edilmediği ortaya konulmuştur. Ashab-ı Khef Külliyesi üzerine yapılmış bir çalışmaya göre 2011 ve 2012 yıllarında yaklaşık 100 bin kişi külliye-yi ziyaret etmiştir. Ziyaretçilerin genellikle Nisan-Mayıs ayları ile Eylül-Ekim aylarında yoğunluğu gözlemlenirken, kış mevsimine doğru düşmektedir. Yıl içerisinde gelen konukların % 20-25'i Mayıs ve Haziran aylarında, % 30-35'i Temmuz ayında, % 35-40'ı ise Ağustos ayında ziyaret ettiği görülmüştür (Çetin ve Kaymaz, 2013). Bu ziyaretçi sayılarının artırılması için daha çok tanıtıma yer verilmesi gerekmektedir. Son yıllarda yurt içi ve yurt dışı gelen turistlerin artırılması ve Ashab-ı Khef'in tanıtılması yönünden birçok faaliyetler gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Afsin Belediyesi her yıl Ashab-ı Khef ile ilgili festival düzenlemesi, belediyenin ve kaymakamlığın düzenlediği etkinlikler Afsin'in tanıtımında Ashab-ı Khef'i ön plana çıkarmıştır.

Afsin Ashab-ı Khef Külliyesi'nin tanıtımında ve gelen ziyaretçi sayısının artırılması çok sayıda çalışma yapılmaktadır. Kahramanmaraş valiliği öncülüğünde, il kültür turizm müdürlüğü, ilçe belediyesi ve kaymakamlığı, müftülük, milli eğitim, üniversite işbirliği ile Ashab-ı Khef Külliyesi'nin canlandırılmasına yönelik projeler yapılmalı ve zaman kaybetmeden bu projeler hayata geçirilmelidir. Ashab-ı Khef Külliyesi'nin gelişmiş güzel ziyaret edilmesinin önüne geçilmesi ve her şeyden önce kontrol ve denetimlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılması gerekmektedir. Ashab-ı Khef Külliyesi'nin çevre düzenlemeleri, gerekirse gelen/gelecek turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak farklı türdeki tesislerin yapımı ile birlikte gerçekleştirilebilir. Ashab-ı Khef Külliyesi'nin ışıktandırılması ve tabelalar yolu ile mağaranın bulunduğu ortam mistik bir havaya büründürülerek daha çok ziyaretçi ağırlayabilir konuma getirilebilir. Gerekirse alan çevresi sınırlandırılarak giriş için bir turnike uygulaması, dilek ve şikâyetlerin alınması ile mağarayı ziyaret edecek turistlere alanın önemli olduğu duygusunun hissettirilmesi sağlanabilir. Afsin ile ilişkilendirilebilecek bir Ashab-ı Khef kültürünün oluşturulması şehrin tanıtımı ve turizmüne katkı sunacaktır.

Kaynakça:

ALTINOLUK, Emre Baturay, 2008. Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Turizm Stratejisi Eylem Planı'nın (2007-2013) Mağaraların Korunması, Mağara Turizmi, Mağaracılık ve Mağaracılar Açısından Değerlendirilmesi, **IV. Ulusal Speleoloji Sempozyumu Ankara**, Erişim Tarihi, 30.03.2020. <http://mad.org.tr/yayinlar/sozlu-bildiriler/57-turkiye-turizm-stratejisi.html>

AFŞİN BELEDİYESİ (2012), <http://www.afsin.bel.tr/eshab-i-kehf> (Erişim Tarihi: 24.04.2017).

AFŞİN BELEDİYESİ (2013), 2009-2010 Bülteni, <http://www.afsin.bel.tr/Web/index.html> (Erişim Tarihi: 24.04.2017).

AFŞİN KAYMAKAMLIĞI (2012), Ashabı Kehf Külliyesi. <http://www.afsin.gov.tr/eshabikehf.asp> (Erişim Tarihi: 24.04.2017).

AFŞİN KAYMAKAMLIĞI (2017), Ashabı Kehf Külliyesi, <http://www.afsin.gov.tr> (Erişim Tarihi: 19.04.2017). http://www.yediuurlar.com/eshab_%C4%B1_kehf.asp (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

UNWTO, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (2019.), <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284420896>

ÇETİN, Bayram ve KAYMAZ, Çağlar Kıvanç, (2013), İnanç Turizminde Kutsal Mağaralar: Türkiye'deki Ashâb-ı Kehf Mağaraları (İzmir-Mersin-Kahramanmaraş-Diyarbakır), **International Conference on Religious Tourism and Tolerance**, 9-12 May 2013, Konya

ILGAR, Rüştü, (2015), Mabetleşen Bir Mekân: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi, Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ, cilt.13, s.1-20

JOHN, Sanidopoulos, (2009), **Historicity of Seven Sleepers**, Saints-and Feasts of July-7, Orthodox Christian Ministry Center, <https://www.johnsanidopoulos.com/2009/10/historicity-of-seven-sleepers-of.html>

KAHRAMANMARAŞ İL KÜLTÜR VE TURİZM Müdürlüğü, (2017), www.kahramanmaraskulturturizm.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 20.04.2017).

KARAMAN, Sebahattin ve USTA, Kağan Mehmet, (2006), İnanç Turizmi Açısından İznik ve Bir Uygulama Çalışması, **III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi**, Balıkesir, s:473-489

KÖROĞLU, Özlem, HACIOĞLU, Necdet, ULUSOY, Hasret, (2017), İnanç Turizmine Yönelik Alanlarda Ziyaretçi Yönetimi Çerçevesinde Turist Rehberlerinin Rol ve Sorumlulukları, **Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (3), s.267-278

ÖZKARCI, Mehmet, (2007), **Türk Kültür Varlıkları Envanteri I-II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara

PEW RESEARCH CENTER (2020), Pew Research Center Religion & Public Life, <http://www.globalreligiousfutures.org/>

ŞÜMER, Faruk, (1989), **Ashabı Kehf**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınlar, İstanbul

ŞENESEN, Refiye, (2002), Pagandan Hristiyanlık ve Müslümanlığa Bir İnanç Merkezi: Eshab-ı Kehf ve Günümüzde Eshab-ı Kehf'te Hidrellez Şenlikleri, **TÜKSEV-TİKA İşbirliğiyle Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi**, Ankara, Türkiye, 23 - 27 Eylül 2002, s.1023-1040

ŞENTÜRK, Mustafa, (2012), "İsrâiliyyât ile Mitoloji Arasında Tarihsel Bakış Açısıyla Gölgelenen Ashâb-ı Kehf", **Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kehf Sempozyumu**, 20-22 Eylül 2012, Kahramanmaraş

TÜRSAB (2014), TÜRSAB İnanç Turizmi 2014 Raporu, http://www.tursab.org.tr/dosya/12192/tursabinancturizmi_12192_5616832.pdf

Türkiye Turizm Stratejisi. (2023), 2012. www.sp.gov.tr/documents/Turizm_Strateji_2023.pdf (Erişim Tarihi: 01.03.2017).

WANG, Kuo-Yan, AZİLAH, Kasim and JİNG, Yu, (2020), Religious Festival Marketing: Distinguishing between Devout Believers and Tourists, **Religions**,11: 413

WİLLİAM, Law, (2008), Religious Tourism, Edition Leisure Travel Group Special, **Tourism Magazine**, p:8-16 (Erişim Tarihi: 04.03.2017).

YAZIR, Elmalılı Hamdi, (2009), **Kuran-ı Kerim ve Türkçe Meali**, Tuva Yayın Dağıtım, İstanbul (Erişim Tarihi: 20.04.2017).

www.yesilafsin.com Erişim Tarihi 17.04.2017

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ashab-i-kehf> Erişim Tarihi 13.06.2020

Extended Abstract:

The Religious and spiritual tourism market covers a broad range of tourism products, pilgrimages trips,, visiting sacred sites, mosque, church, and temple tourism, and travel for the purpose of religious mission or worship. Wittenberg, which is in Saxony, Germany for protestants find their solace, Vatican City is the seat for Catholicism and sees Catholics from across the globe coming to pray and sightsee, Mecca is most important city at one visit to Muslims from across the World. Lumbini in Nepal is a major pilgrimage site for Buddhist. Therefore the industry of religious tourism is a 19 billion-dollar branch of tourism developing and growing fast and addressing 400 million people in the worldwide. The biggest share in this market belongs to Saudi Arabia with 5.5 million dollars.

Approximate 2.5 billion people have Christian belief, 1.5 billion people have Muslim belief, 14 million people have Jewish belief, 3 billion people have Hindu belief and 19 different beliefs. The industry of religious tourism is a 19 billion-dollar branch of tourism developing and growing fast and addressing 400 million people. The biggest share in this market belongs to Saudi Arabia with 5.5 million dollars (TÜRSAB, 2014). Turkey may have more share in this market in the hot money sector. Ashabı Khef can be used to address both domestic and foreign tourism within the scope of religious tourism.

This study deals with the cave which it is also known as “Seven Sleepers” in the society, is located in the town of Afsin in Kahramanmaraş. Ashab Al-Kahf cave which is important in terms of belief tourism, subject how to better utilize it as a promotional element has been made the suggestions by investigated. Main data sources were collected technique in the study. Information about the state of the cave has been tried to be received by referring to the studies about the subject. As a result of the research, the Ashab Al-Kahf incident takes place not only in the Muslim world, but also in the Christian and Hindu belief system.

Every religion has a similar parable. Every religion has an Ashab-ı Khef myth like head covering of women. As the occurrence or non-occurrence of this event has been mentioned in different geographical regions and religions, this strengthens the probability of its occurrence. The Creator may have expressed this sample event in other religions based on the expression “We surely sent a messenger to every community” (Nahl, 16/36) in the Holly Koran write. There are over 33 caves in which Ashab-ı Khef occurred around the world. Four of them are located in Turkey. It may be useful to carry out studies based on how we can gain from this event as a country instead of questioning the occurrence or non-occurrence of this event and how, where this event occurred (It is advised not to quarrel concerning the cave friends at the end of Ashab-ı Khef in Quran).

It has also been proved that Ashabı Khef Islamic Ottoman Social Complex located in the district of Afşin in Kahramanmaraş province in Turkey has not been visited frequently except for religious days. About 100 thousand people visited the social complex in 2011 and 2012 according to a study conducted concerning Ashabı Khef Islamic Ottoman Social Complex. The visitor density, which has been observed in April-May and September-October, has decreased through winter. It was observed that 20-25%

of visitors visited the complex in May and June, 30-35% in July, 35-40% in August. More promotion should be made to increase the number of visitors. It has been tried to conduct many activities for increasing the number of domestic and foreign tourists and for promoting Ashabı Khef. Organization of a festival by Afşin Municipality concerning Ashab-ı Khef every year, activities conducted by the municipality and the district governorship featured Ashab-ı Khef in the promotion of Afşin. There are so many studies conducted for promoting Ashab-ı Khef Islamic Ottoman Social Complex and for increasing the number of visitors. Projects for reviving Ashab-ı Khef Islamic Ottoman Social Complex are required to be conducted and such projects are required to be actualized without losing time in cooperation with the provincial directorate of culture and tourism, district municipality and district governorship, muftiate, directorate of national education and university under the leadership of Governorship of Kahramanmaraş. Random visiting of Ashab-ı Khef Islamic Ottoman Social Complex is required to be prevented and control and auditing of the complex are required to be carried out by the Ministry of Culture and Tourism above all. Landscaping of Ashab-ı Khef Islamic Ottoman Social Complex may be carried out by constructing various facilities to meet needs of current/future tourists. Ashab-ı Khef Islamic Ottoman Social Complex may be moved to a position to host more visitors through lighting the complex and adding a mystical mood to the environment of the cave. It may be provided to make tourists visiting the area feel that the area is important by constructing a toll gate at the entrance by limiting the environment if necessary, obtaining suggestions and complaints. Forming an Ashab-ı Khef culture to be associated with Afşin may contribute to the promotion and tourism of the city.

